

TALEPAPIR – DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Samråd i Socialudvalget
Titel	Svar på spørgsmål, Samrådsspørgsmål I og H, om elever med diagnoser og skoletilbud
Målgruppe	Socialudvalget
Arrangør	Socialudvalget
Taletid	8-9 minutter
Tid og sted	Socialudvalget, d. 13. april 2023 kl. 13.00-14.00.

Disposition

1. Indledende bemærkninger
2. Gode hensigter – men 96 pct.-målsætningen var en fejltagelse
3. Stigende behov for specialundervisning presser kommunerne
4. Initiativer her og nu, for at imødekomme udfordringerne
5. Yderligere initiativer fra regeringen

1. Indledende bemærkninger

- Tak til formanden for ordet og til spørgeren for at indkalde til det her samråd.
- Der har jo rigtig nok været en del historier i aviser, i medierne, om børn og unge, der ikke har fået det rette undervisningstilbud, og hvor det har haft alvorlige konsekvenser for den enkelte elev og familien.
- Det er selvfølgelig bekymrende. Derfor vil jeg også gerne starte sige tak til Mette Thiesen for at stille de her spørgsmål – og dermed invitere til en politisk diskussion om emnet.
- Jeg tillader mig at besvare samrådsspørgsmål H og I samlet og at starte med den del af spørgsmålet, som vedrører hensigten bag inklusionsindsatsen i folkeskolen.

2. Inklusion har gode hensigter – men 96%-målsætningen var en fejltagelse

- Grundlæggende var hensigterne bag inklusion et ønske om, at børn og unge – uanset handicap eller særlige behov – skulle være en del af fællesskabet og kende hinanden og anerkendes på tværs af forskelligheder. Det ønske har vi vist allesammen.
- Inklusion her i Danmark forbindes ofte med loven tilbage fra 2012, som nogle kaldes inklusionsloven.

- Loven *afgrænsede specialundervisning til at være undervisning på specialskoler og i specialklasser* og undervisning i almindelig klasse med støtte i mindst 9 ugentlige timer.
- Støtte *under 9 timer om ugen skulle anvendes til at styrke inkluderende læringsmiljøer* – eller det, man også kalder inklusion. Og det havde gennem et stykke tid været et stort ønske fra kommunerne at tilrettelægge det på denne her måde for at give mere fleksibilitet i tilrettelæggelsen af undervisningen.
- I forbindelse med økonomiaftalen mellem den daværende regering og Kommunernes Landsforening tilbage i 2013 blev det aftalt, at der skulle være en målsætning om, at andelen af elever, der går i en almen klasse, skulle op på 96 pct.
- Målsætningen førte til for meget målstyring – og et pres for at flytte børn fra specialområdet til almindelige klasser i folkeskolen. Det vil jeg godt sige tydeligt her – jeg synes ikke, det var fornuftigt. Og derfor blev målsætningen også afskaffet i 2016 i forbindelse med det, man kaldte inklusionseftersynet.
- I dag går der faktisk flere elever i specialskoler og specialklasser, end der gjorde før det, man kalder inklusionsloven. Alligevel oplever mange kommuner, skoler og forældre fortsat, at det er en stor udfordring at få ro til undervisningen i klasselokalet og få sikret den støtte til de børn, der har behov for det.
- Så vi er ikke lykkedes med at realisere målet om, at flere elever skal udvikle sig fagligt og trives i den almindelige undervisning, sådan som det var hensigten. Og dermed er vi heller ikke lykkedes med at leve op til de bagvedliggende intentioner bag inklusion.

3. Stigende behov for specialundervisning presser kommunerne

- Det er dog en stor udfordring for skoler og kommuner, at flere elever har et støttebehov i dag sammenlignet med 2015. Det understreges også af evalueringen på området, og jeg synes, det er en vigtig del af diskussionen.
- Lærerne oplever et stigende støttebehov blandt elever i almenundervisningen.
- Der er en evaluering fra VIVE, som har set på inklusion, og heri vurderer lærerne adspurgt i en spørgeskemaundersøgelse, at 11 pct. af eleverne i 7. og 9. klasse modtager støtte i almenundervisningen i 2021. Det tal var ca. 8 pct. i 2016. Det lyder ikke af meget, fra ca. 8 til ca. 11, men det er faktisk en ret kraftig stigning.
- Der er samtidig sket en stigning i andelen af elever, som ifølge lærerne har et uindfriet støttebehov i almenundervisningen. Uindfriet betyder egentlig bare, at lærerne vurderer, at de har behov for støtte, men de får ikke den støtte, de skal have. Tilbage i 2015 mente man, at det gjaldt ca. 6 pct. af eleverne i 7. og 9. klasse. Da man lavede denne her undersøgelse i 2021, vurderede man, at det var ca. 8 pct. Så der er altså, ud over at der er flere elever, der får støtte, så er andelen af elever, som lærerne vurderer burde få støtte faktisk også vokset.
- Oveni det peger lærerne på, at diversiteten i støttebehovene er voksende. Altså, det er ikke kun et spørgsmål om, at alle har den samme præcise diagnose, og skal mødes på præcis den samme måde.
- Evalueringen viser, at lærerne generelt oplever at have flere kompetencer end tidligere – det er positivt. Men også, at lærerne fortsat oplever, at de mangler specialpædagogiske kompetencer og adgang til specialpædagogisk viden. Især

i forhold til elever med psykiske udfordringer – og elever med udviklingsforstyrrelser. Det kunne for eksempel være autisme.

- Ud over konsekvenserne for det enkelte barn, kan udfordringerne også give økonomiske problemer for kommunerne, der skal bruge en stadig større del af deres budgetter på specialundervisning og støtte i almenundervisningen til elever med særlige behov. Jeg har endda hørt borgmestretale om 'døds krydset', som det tidspunkt, hvor de bruger flere penge på specialundervisning og specialstøtte end på det almene område.
- Nu står vi så her, 2023, med de gode intentioner tilbage fra lovgivningen, der efterhånden har nogle år på bagen. Lovgivning og intentioner, som ikke helt er realiseret. Og med nogle børn og forældre, som ikke får den støtte, de har brug for.

4. Initiativer her og nu, for at prøve at imødekomme udfordringerne

- Udfordringer på inklusionsområdet er store og komplekse, og det handler ikke bare om flere penge og mere lovgivning. Jeg er selv optaget af, at vi også fokuserer mere på, hvordan vi faktisk får realiseret de intentioner, som der ligger, og de bliver realiseret i den virkelige verden, så børn og deres forældre faktisk oplever, at der sker noget.
- Vi har for nyligt oprettet en særlig enhed i Undervisningsministeriet, som har til opgave at styrke undervisningen af elever med særlige behov, eller hjælpe kommuner og skoler med at styrke undervisningen for elever med særlige behov.

- De skal levere anbefalinger, som vi i de aftalekredse, der eksisterer, kan tage stilling til. Men enheden skal også løbende levere viden til undervisningssektoren om, hvordan der kan arbejdes med at styrke undervisningen for forskellige elevgrupper.
- Den nye enhed er blevet oprettet i forlængelse af det, man kalder Børnene Først-aftalen på undervisningsområdet.
- For det andet, så er der allerede i dag en række muligheder for at arbejde med en blanding af almen- og specialundervisning – det er det, som nogle kalder mellemformer. Her inddrager man specialpædagogik på forskellige måder, så undervisningen tilgodeser forskellige behov og kommer alle elever til gode. Jeg var faktisk for nogle måneder siden ude at besøge en folkeskole i Aarhus med formanden, hvor vi så en folkeskole, og hvordan de greb det an konkret.
- Det fungerede på den måde, at man havde 12 børn i en klasse, hvoraf 4 børn havde behov for noget særlig støtte, og de 8 børn var børn, der lige så godt kunne have gået i en almenklasse uden noget støtte. Og der var så 2 voksne, herunder en lærer med særlig indsigt i specialpædagogik.
- Og det, som jeg synes var interessant at høre der fra det besøg, var dels fra den ansvarlige rådmand, som sagde, at det var faktisk ikke noget, de brugte flere penge på, heller ikke noget, de brugte færre penge på, men det var den samme mængde af ressourcer, der bliver benyttet på en anderledes måde. Men også, at skolelederen sagde, at de klasser – de kaldte dem NEST-klasser, det faktisk var nogle meget populære klasser, også for forældre til børn uden særlige behov. Og så syntes jeg også, det var interessant, at dem, der arbejdede med det til dagligt, egentlig også havde en oplevelse af, at den særlige, meget velgennemtænkte og veltilrettelagte pædagogik var nødvendig for nogle, som de sagde,

men godt for alle. Altså, at også de 8 børn, der egentlig ikke havde noget defineret særligt behov egentlig har godt af nogle meget strukturer, nogle klare rammer, omkring undervisningen. Det syntes jeg i hvert fald selv var meget inspirerende. Det er jo ikke fordi alle lige skal gøre som den folkeskole, jeg har besøgt, men jeg tror, at der er noget i at kigge i det, der bliver kaldt mellemformer, og derfor har vi også besluttet fra regeringens side, at det er noget af det, der skal hjælpes lidt på vej. Der er heldigvis flere og flere skoler, der benytter sig af de her metoder.

- Det er også vigtigt at få større viden om den type af indsatser. Derfor har vi også for nylig, faktisk ret meget for nylig, besluttet at afsætte nogle økonomiske midler til mere systematisk at afprøve nogle af de mellemformer, holddannelse og co-teaching, som der også er noget, der hedder, i den danske folkeskole, for også at sikre os, at der er et solidt fagligt grundlag at stå på her i Danmark. Og den nye enhed, der er oprettet, den nye vidensenhed, der er oprettet i Undervisningsministeriet, skal blandt andet arbejde med det.
- For det tredje, så skal vi huske på, at der i den eksisterende lovgivning er muligheder for fleksible løsninger i almenundervisningen, der kan imødekomme elevernes individuelle udfordringer. Jeg må indrømme, jeg kunne godt tænke mig, at nogle af de muligheder, der er i lovgivningen, blev udnyttet noget mere.

5. Yderligere initiativer fra regeringen

- Men den vidensenhed, jeg taler om her, og de eksisterende muligheder skal jo ikke stå alene.
- Heldigvis står næsten alle Folketingets partier bag det, der bliver kaldt Børnene Først-aftalen, som blev indgået for et år siden.

- Et af de initiativer er en opfordring til, at folkeskoleforligskredsen drøfter, hvordan vi sikrer, at børn med langvarigt skolefravær får den nødvendige undervisning. Desværre er det ofte børn med ADHD og autisme, der er ramt af langvarigt skolefravær.
- Og her overvejer jeg selv, om man – inspireret af ordblindepakkerne, som der jo var fire af i sidste folketingssamling, skulle lave noget lignende af i forhold til ADHD og autisme.
- Vi er også i dialog med parterne i Sammen om Skolen, som er alle de organisationer af forældre og lærere og elever og skoleledere og forvaltninger, som arbejder i skolen, dem er vi i dialog med om initiativer målrettet forebyggelse og indsatser mod udadreagerende adfærd i folkeskolen.
- Derudover har et statsligt evalueringsinstitut, der bliver kaldt EVA, til opgave at kigge på udfordringer og løsninger for at styrke pædagogisk-psykologisk rådgivning. De kommer med en rapport, inden sommer. Og i forlængelse af den PPR-rapport forventer jeg også, at vi kommer til at skulle have politiske diskussioner.
- Der er med andre ord en række af initiativer, der er taget, og en række mere i hejsen, som forsøger at imødekomme de udfordringer, der peges på i samrådspørgsmålet. Og jeg tror også, det er vigtigt at huske på, at når der er 1-2 børn i gennemsnit i hver folkeskoleklasse, som ikke får de rette undervisningstilbud, eller i hvert fald den støtte, der skal til ifølge lærerne, så har vi jo fejlet. Det er ikke for at pege i retning af lærerne eller skoleledelsen eller kommunerne eller mig selv eller Folketinget for den sags skyld, men som samfund samlet set, så er der noget, der ikke er helt, som det skal være. Og vi kan i hvert fald konstatere, at de gode hensigter, der var dengang, man besluttede sig for, at 96 pct. af en årgang skulle inkluderes på almenområdet, dem har vi ikke levet op til, og

det var nok ikke særlig klogt at beslutte sig for, at der skulle være et bestemt antal, der skulle fungere på almenområdet.

- Tak for ordet. Jeg ser frem til diskussionen.